

Piotr Wojnicz

Wydział Nauk Społecznych, Gdańska Szkoła Wyższa

Zmiana regulacji prawnych dotyczących poszukiwań osób zaginionych

Streszczenie

Zaginienia osób stanowią bardzo poważny z punktu widzenia społeczeństwa problem. Wiedza na temat tego zjawiska jest jednak nadal bardzo ogólna. Policja, jako formacja stojąca na straży bezpieczeństwa obywateli, zajmuje się także sprawami zaginięć osób. Z dniem 1 lipca 2018 roku w życie weszły nowe przepisy policyjne dotyczące poszukiwań osób zaginionych.

Słowa kluczowe: osoba zaginiona, nieletni, Policja.

Wstęp

Zaginienie osób jest zjawiskiem społecznym, które szczególnie oddziałuje na opinię publiczną. Widok plakatów z wizerunkami osób zaginionych, komunikaty Policji oraz rodzin osób zaginionych w środkach masowego przekazu, wszystko to przyciąga uwagę wielu ludzi i powoduje wzrost zainteresowania tą wydaje się marginalną sferą funkcjonowania społeczeństwa. Pomimo kampanii społecznych prowadzonych przez Policję czy Fundację Itaka wiedza na temat zaginięć osób jest wciąż powierzchowna. Nadal funkcjonuje mit 48 godzin, po których można zgłosić fakt zaginięcia. Mit ten jest utrwalany w popularnych i opiniotwórczych serialach telewizyjnych. Powszechne jest również przekonanie, że problem zaginięć dotyczy wąskiej grupy społecznej. Tymczasem, wbrew pozorom, zjawisko to jest dosyć powszechne, a problem zaginięcia bliskiej osoby może dotknąć każdego. Statystyki policyjne mówią, że większość spraw dotyczących ustalenia miejsca pobytu osób zaginionych jest kończona przed upływem 72 godzin od zaistnienia zdarzenia.

Z dniem 1 lipca 2018 roku weszło w życie Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 roku w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz szczątków ludzkich (Zarządzenie nr 48). Zastąpiło ona poprzednie Zarządzenie nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2012 roku (Zarządzenie nr 124) dotyczące omawianej materii. Powodem zmiany regulacji prawnych dotyczących postępowania Policji w sprawie osób zaginionych były przemiany społeczne, technologiczne a przede wszystkim dynamika przeobrażeń w sferze prawnej.

Wprowadzenie do problematyki osób zaginionych

Policja jako formacja służąca społeczeństwu i przeznaczona do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, opiera swoją działalność na przepisach prawnych umocowanych w ustawie o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku (Ustawa o Policji). Prowadzenie spraw związanych z poszukiwaniem osób zostało wymienione w ustawie obok takich działań jak: rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń czy poszukiwanie osób ukrywających się przed wymiarem sprawiedliwości i organami ścigania. Treść artykułu 14 ustawy o Policji świadczy o tym, że ustawodawca w sposób szczególny zwrócił swoją uwagę na zjawisko zaginięć osób, podkreślił swoje zaangażowanie na rzecz poszukiwań tej kategorii ludzi oraz wskazał wagę tego problemu dla całego społeczeństwa. Policja w trakcie prowadzenia spraw dotyczących zaginięcia może bez wiedzy i zgody zaginionego pobierać, uzyskiwać, gromadzić, przetwarzać i wykorzystywać informacje, w tym dane osobowe (Ustawa o Policji, art. 20, 2a), a także dokonywać ustaleń o charakterze telekomunikacyjnym, pocztowym i internetowym (Ustawa o Policji, art. 20da). Poszukiwania osób zaginionych stanowią więc formę pracy operacyjnej, na którą składają się czynności operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe, mające na celu odnalezienie osoby zaginionej. Policja w tym zakresie korzysta z następujących baz danych: bazy zawierającej informacje o wynikach analizy kwasu deoksyrybonukleinowego (DNA) (Ustawa o Policji, art. 21a) oraz bazy linii daktyloskopijnych (Ustawa o Policji, art. 21h). Ich administratorem tych baz jest Komendant Główny Policji. Wymienione bazy danych odgrywają bardzo ważną rolę w procesie identyfikacji zwłok oraz ustalania danych personalnych osób, które nie potrafią lub nie chcą wskazać poprawnych danych osobowych.

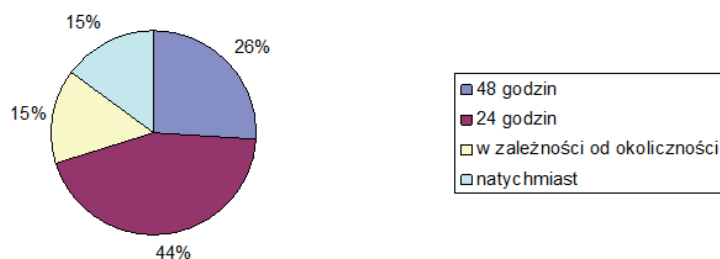
Fundacja Itaka sklasyfikowała przyczyny zaginięć przyjmując kryterium wieku osoby zaginionej. Wśród osób dorosłych dominują następujące przyczyny: tło chorobowe — depresja, schizofrenia, demencja starcza, choroba Alzheimera, oraz wypadki, świadome zerwanie kontaktu z rodziną, zmiana dotychczasowego otoczenia. Osoby dorosłe padają również ofiarą przestępstw — uprowadzeń, pozbawienia wolności w celu uzyskania okupu oraz handlu ludźmi. W przypadku nastolatków są to najczęściej ucieczki z domów lub placówek opiekuńczych, problemy wychowawcze, próby samobójcze. Nieletni podobnie jak dorośli stają się również ofiarami przestępstw. Z kolei dzieci giną z powodu braku właściwej opieki, lub też padają ofiarą przestępstw typu pedofilia czy uprowadzenia (Fundacja Itaka, Dlaczego ludzie giną bez wieści?). Należy jednak podkreślić, że zaginięcia osób nie są zjawiskiem jednolitym i uporządkowanym. Często zdarza się, że przyczyny zaginięć nakładają się. Dlatego też w procedurach policyjnych istnieje podział zaginięć ze względu na skalę ryzyka zagrożenia życia, zdrowia lub wolności. Właściwe sklasyfikowanie zaginięcia oraz adekwatne do tego podjęte działania, czyli proporcjonalne zaangażowanie sił i środków policyjnych i pozapolicyjnych, może skutkować szybkim odnalezieniem osoby zaginionej.

Istotnym zagadnieniem związanym z omawianym zjawiskiem jest kwestia czasu, jaki musi upłynąć od momentu stwierdzenia zaginięcia osoby do oficjalnego zgłoszenia zaginięcia. Powszechnie funkcjonuje opinia, że zaginięcie takie należy zgłosić 24 godziny lub 48 godzin po zaistnieniu zdarzenia. Fakt ten jest utrwalany

w świadomości społecznej za pośrednictwem mediów, popularnych seriali, zarówno polskich i zagranicznych. Pomimo szeregu kampanii społecznych prowadzonych przez Policję oraz inne instytucje zajmujące się osobami zaginionymi ten szkodliwy pogląd nadal funkcjonuje wśród ludzi. Potwierdzają to również badania przeprowadzone na potrzeby artykułu.

Badania zostały przeprowadzone wśród studentów studiów zaocznych i wieczorowych osób reprezentujących zróżnicowaną grupę wiekową, a co za tym idzie z różnym doświadczeniem życiowym. Spośród badanych osób aż 70% wyraziło przekonanie, że musi upłynąć 24–48 godzin od zaistnienia zaginięcia aby móc zgłosić je na Policję. Z tego 26% wskazało czas 48 godzin, a 44% — 24 godziny (wykres 1).

Czas zgłoszenia zaginięcia osoby od zaistnienia zdarzenia

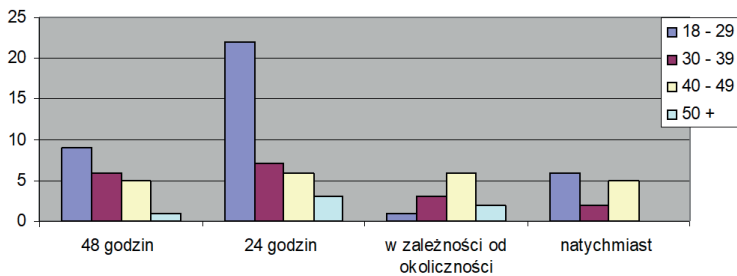

Wykres 1. Czas zgłoszenia zaginięcia osoby od zaistnienia zdarzenia

Źródło: opracowanie własne.

Należy podkreślić, że osoby z większym doświadczeniem życiowym a także te, które korzystają z nowoczesnych środków przekazu informacji, zdecydowanie częściej odpowiadały, że fakt zaginięcia należy zgłosić po 24 lub 48 godzinach. Bardziej wyważone postawy reprezentowały osoby po 40. roku życia, które argumentowały, że do każdego zaginięcia należy podejść indywidualnie oraz że okoliczności zaginięcia osoby powinny wpływać na termin zgłoszenia na Policję (wykres 2). Czynniki takie, jak płeć czy miejsce zamieszkania nie miały znacznego wpływu na poziom wiedzy dotyczącej czasookresu pomiędzy zdarzeniem a jego zgłoszeniem na Policję. Wyniki przeprowadzonych badań nasunęły więc wniosek, że wiedza posiadana w tej materii przez większość obywateli jest wiedzą ogólną kształtowaną w dużej mierze przez środki masowego przekazu, a kampanie policyjne czy Fundacji Itaka trafiają przede wszystkim do ludzi, którzy już zetknęli się z problemem zaginięcia osoby, bądź jako jej rodzina, krewni lub najbliżsi znajomi.

Przedział wiekowy osób a wiedza o zgłoszeniu zaginięcia na Policję

Wykres 2. Przedział wiekowy osób a wiedza o zgłoszeniu zaginięcia na Policję

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 1. Liczba zgłoszonych osób zaginionych w latach 2011–2017 według statystyk Komendy Głównej Policji

Rok	Ogółem
2017	19 563
2016	19 445
2015	20 458
2014	20 845
2013	19 617
2012	17 969
2011	15 616

Regulacje prawne dotyczące postępowania Policji w sprawach osób zaginionych przed 1 lipca 2018 roku

Zarządzenie nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2012 roku zdefiniowało zaginięcie jako zaistnienie zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca pobytu osoby fizycznej i zapewnienie ochrony jej życia, zdrowia lub wolności, wymagające jej odnalezienia albo udzielenia pomocy (Zarządzenie nr 124, § 2 ust. 1 pkt 1).

Prawodawca w zarządzeniu nr 124 zaliczył osoby zaginione do następujących kategorii:

- kategoria pierwsza — to osoby, które nagle opuściły ostatnie miejsce swojego pobytu w okolicznościach uzasadniających podejrzenie popełnienia na ich szkodę przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności, albo uzasadniających podejrzenie zagrożenia ich życia, zdrowia lub wolności, w szczególności: wskazujących na realną możliwość popełnienia przez nie samobójstwa. Dodatkową przesłanką zakwalifikowania do tej kategorii osób są wyznaczniki wieku oraz umiejętność zapewnienia egzystencji społecznej, tak więc są to osoby małoletnie do lat 15, jeżeli zaginięcie zgłoszono po raz pierwszy, osoby, które z powodu wieku, choroby, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych nie mogą

kierować swoim postępowaniem albo wymagają opieki lub pomocy innych osób (Zarządzenie nr 124, § 2 ust. 1 pkt 2),

- kategoria druga — to osoby, co, do których wykluczono zaistnienie okoliczności uzasadniających nadanie kategorii pierwszej lub trzeciej. Osoba zaginiona okazywała wcześniej niezadowolenie z własnej sytuacji życiowej oraz komunikowała chęć jej zmiany. Osoba zaginiona opuściła swoje miejsce pobytu z własnej woli, zabierając swoje rzeczy osobiste (Zarządzenie nr 124, § 2 ust. 1 pkt 3),
- kategoria trzecia — to osoby małoletnie, których zaginięcie jest samowolnym oddaleniem się w wyniku kolejnej ucieczki z domu rodzinnego, domu dziecka lub ośrodka opiekuńczego bądź innej tego rodzaju placówki, w której przebywały ona na mocy orzeczenia sądu i nie były pozbawione wolności, osoby pełnoletnie, które w związku z przymusowym umieszczeniem ich przez uprawniony organ w szpitalu psychiatrycznym, domu pomocy społecznej, środowiskowym domu samopomocy lub innej tego rodzaju placówce samowolnie oddaliły się ze wskazanego miejsca pobytu, osoby małoletnie zaginione w związku z tzw. porwaniem rodzicielskim (Zarządzenie nr 124, § 2 ust. 1 pkt 4).

Zarządzenie wskazało również osobę uprawnioną do zgłoszenia faktu zaginięcia. Osobami uprawnionym według Zarządzenia nr 124 były:

- członek rodziny, opiekun prawny lub przedstawiciel ustawowy osoby zaginionej,
- kierownik instytucji, w której osoba zaginiona lub NN osoba przebywała w celu leczenia albo sprawowania nad nią opieki,
- przedstawiciel właściwego urzędu konsularnego, jeżeli osoba zaginiona jest cudzoziemiec,
- inna osoba, która w złożonym zawiadomieniu uzasadnia podejrzenie popełnienia przestępstwa przeciwko życiu (Zarządzenie nr 124, § 2 ust. 1 pkt 12).

Prawodawca zobowiązał organy Policji do niezwłocznego podjęcia czynności poszukiwawczych po otrzymaniu informacji o zaginięciu osoby (Zarządzenie nr 124, § 3 ust. 1). Jako jednostką właściwą do prowadzenia czynności poszukiwawczych została wyznaczona jednostka Policji, na terenie której doszło do zaginięcia (Zarządzenie nr 124, § 11 ust. 1). W zależności od przyjętej kategorii zaginięcia został określony katalog czynności niezbędnych do wykonania przez Policję w celu odnalezienia osoby zaginionej. Wśród nich wymieniono przede wszystkim przyjęcie zawiadomienia o zaginięciu osoby, rejestracja w bazach policyjnych oraz wykonanie innych czynności zmierzających do ustalenia miejsca pobytu osoby zaginionej. Należy podkreślić, że w przypadku nadania kategorii pierwszej zaginięcia Zarządzenie przewidywało użycie znacznych sił i środków policyjnych, a w uzasadnionych przypadkach również zaangażowanie jednostek pozapolicyjnych (Zarządzenie nr 124, § 9).

Zarządzenie regulowało również kwestię okoliczności, których zaistnienie powoduje zakończenie sprawy dotyczącej poszukiwania osoby zaginionej, a mianowicie:

- odnaleziono osobę zaginioną lub jej zwłoki, przy czym przez odnalezienie osoby należy rozumieć jako nawiązanie z nią bezpośredniego osobistego kontaktu przez policjanta lub funkcjonariusza innych służb, a w przypadku odnalezienia osoby zaginionej za granicą nawiązanie z nią bezpośredniego osobistego kontaktu przez

- pracownika właściwego przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej lub uzyskania od zagranicznych władz informacji o odnalezieniu osoby,
- ustalono miejsce pobytu osoby zaginionej,
 - osoba zaginiona powróciła do miejsca pobytu,
 - odnaleziona, pełnoletnia i nieubezwłasnowolniona osoba zaginiona nie wyraża zgody na ujawnienie osobie uprawnionej swojego aktualnego miejsca pobytu, składając pisemne oświadczenie, zaś odmowę sporządzenia takiego oświadczenia dokumentuje się w notatce służbowej,
 - osoba uprawniona, która zgłosiła zaginięcie, odwoła poszukiwania z uwagi na fakt nawiązania kontaktu z osobą zaginioną i potwierdzenia braku przesłanek wymagających jej dalszego poszukiwania w celu odnalezienia albo udzielenia pomocy,
 - nastąpiło sądowe stwierdzenie zgonu lub sądowe uznanie osoby za zmarłą,
 - upłynęło, co najmniej 25 lat od daty zakończenia czynności poszukiwawczych i przekazaniateczki poszukiwania do archiwum wraz z usunięciem informacji dotyczących osoby zaginionej z ewidencji policyjnej (Zarządzenie nr 124, § 18).

Regulacje prawne dotyczące postępowania Policji w sprawach osób zaginionych po 1 lipca 2018 roku

Przedstawione w powyższej części artykułu procedury, a szczególnie przepisy dotyczące czynności poszukiwawczych za osobami zaginionymi oraz czynności identyfikacyjnych, na przestrzeni sześciu lat zaczęły znacznie odbiegać od zmian prawnych, jakie nastąpiły zarówno w ustawie o policji jak i innych przepisach związanych z funkcjonowaniem baz danych. W związku ze zmianami prawnymi, ale także mając na uwadze względy społeczne i postęp technologiczny prawodawca wprowadził zmiany w regulacjach dotyczących osób zaginionych. Z dniem 1 lipca 2018 roku weszło w życie Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 roku regulujące sposób postępowania Policji w przypadku zgłoszenia zaginięcia.

Zarządzenie to wprowadziło znaczne zmiany w procedurach policyjnych związanych z poszukiwaniem osób zaginionych. Zostały zmienione definicje i terminologia. Zlikwidowany został podział na kategorie zaginięć, a wprowadzono poziomy związane z ryzykiem zagrożenia życia, zdrowia lub wolności. Tym samym można stwierdzić, że wyeliminowany został element w pewnym sensie dyskryminujący i katalogujący ludzi do określonej kategorii. Nowością regulacji jest wprowadzenie trzech poziomów zaginięć. Jednakże wnikliwa analiza dokumentów prawnych sugeruje, że dwa pierwsze poziomy to poprzednia kategoria pierwsza zaginięcia, natomiast trzeci poziom to kategoria druga zaginięcia. Tak więc utrzymano w tym zakresie wyodrębnienie najpoważniejszych przypadków zaginięcia osób.

Zarządzenie nr 48 definiuje poziom poszukiwania jako stopień określający niezwłoczność i zakres czynności poszukiwawczych podjętych w zależności od stwierdzonego ryzyka wystąpienia zagrożenia dla życia, zdrowia lub wolności osoby zaginionej. Wyróżnione zostały trzy poziomy poszukiwań osób zaginionych, których wysokość uzależniono od spełnienia określonych przesłanek związanych z ryzykiem utraty życia, zdrowia lub wolności (Zarządzenie nr 48, § 2 ust. 1 pkt 3).

Poziom pierwszy dotyczy osoby, której zaginięcie związane jest z realnym, bezpośrednim występowaniem zagrożenia dla jej życia, zdrowia lub wolności, dla którego ratowania wymagane jest bezpośrednio i natychmiastowe podjęcie czynności poszukiwawczych z zaangażowaniem znacznych sił i środków ze strony Policji. Prawodawca wskazał również przykład osób, które mogą być zakwalifikowane do poziomu pierwszego, a mianowicie:

- małoletni w wieku do 10 lat,
- małoletni w wieku od 11 do 13 lat, zaginieni po raz pierwszy,
- niezdolni do samodzielnej egzystencji,
- wymagający stałego przyjmowania leków, których brak przyjęcia w odpowiednim czasie stanowi zagrożenie ich życia,
- zaginieni w związku z realnym podejrzeniem popełnienia na ich szkodę przestępstwa przeciwko życiu lub wolności,
- osoby, których zachowanie w realny sposób wskazywało na bezpośredni zamiar popełnienia samobójstwa, a natychmiastowe podjęcie czynności poszukiwawczych oraz zaangażowanie znacznych sił i środków z dużym prawdopodobieństwem przyczyni się do zapobieżenia zamachu samobójczego,
- zaginieni w warunkach atmosferycznych zagrażających życiu w przypadku ich niezwłocznego nieodnalezienia.

Poziom drugi dotyczy osoby, której zaginięcie związane jest z uzasadnionym podejrzeniem wystąpienia ryzyka zagrożenia dla jej życia, zdrowia lub wolności. Jest to na przykład zaginięcie osoby:

- deklarującej po raz kolejny zamiar popełnienia samobójstwa, albo której deklaracja zamiaru popełnienia samobójstwa nie stanowiła realnych przesłanek jej spełnienia,
- małoletniej w wieku od 14 do 18 lat zaginionej po raz pierwszy,
- zdolnej do samodzielnej egzystencji, ale wymagającej opieki i stałego przyjmowania leków, których nieprzyjęcie może spowodować zagrożenie jej zdrowia,
- zaginionej za granicą Rzeczypospolitej Polskiej, wobec której istnieje uzasadniona potrzeba udzielenia pomocy w celu ochrony jej życia, zdrowia lub wolności.

Z kolei poziom trzeci dotyczy osoby, której zaginięcie nie jest związane z bezpośrednim oraz uzasadnionym zagrożeniem dla jej życia, zdrowia lub wolności. Przykładem jest tu zaginięcie osoby:

- wyrażającej wolę zerwania kontaktów z rodziną, osobami najbliższymi lub środowiskiem, w którym ostatnio przebywała, która oddaliła się z miejsca zamieszkania w wyniku nieporozumień rodzinnych,
- co do której nie jest możliwe ustalenie przyczyn lub okoliczności zaginięcia,
- z którą brak jest kontaktu, a która deklarowała chęć wyjazdu lub jej zaginięcie związane jest z wyjazdem albo pobytem za granicą Rzeczypospolitej Polskiej,
- niewymagającej stałej opieki medycznej lub stałego przyjmowania leków, która samowolnie oddaliła się z placówki opiekuńczej, leczniczej lub innej placówki,
- małoletniej w wieku od 11 do 13 lat zaginionej po raz kolejny.

Tak więc przyjęte poziomy zaginięcia zależą od spełnienia określonych przesłanek. Przy poziomie pierwszym mamy do czynienia z realnym, bezpośrednim występowaniem zagrożenia życia, zdrowia lub wolności. Aby uznać poziom drugi

zaginięcia musi zaistnieć uzasadnione podejrzenie wystąpienia ryzyka zagrożenie wymienionych wartości. Natomiast do poziomu trzeciego kwalifikowane są zaginięcia, którym towarzyszą okoliczności i fakty niespełniające przesłanek wynikających z poziomu pierwszego i drugiego. Prawodawca określając trzy poziomy wskazał opisowo przykłady zaginięć właściwe każdemu poziomowi. Przykłady te nie stanowią to enumeratywnie zamkniętego katalogu okoliczności wskazujących na dany poziom. Tym samym można domniemywać, że prawodawca uwzględnił w tym wypadku charakter samego zjawiska zaginięć osób, które z punktu widzenia przyczyn nie jest zjawiskiem jednolitym, dającym się umieścić w określone ramy prawne.

Stopień poziomu poszukiwań określa policjant sporządzający zawiadomienie o zaginięciu osoby, po dokonaniu analizy i oceny podanych w nim faktów i okoliczności, a następnie zatwierdza go kierownik jednostki Policji, a w przypadku jego nieobecności dyżurny jednostki Policji, w której przyjęto zawiadomienie o zaginięciu osoby. Jeżeli zawiadomienie o zaginięciu osoby, pod nieobecność kierownika jednostki Policji, sporządził dyżurny jednostki Policji, określony przez niego poziom poszukiwań nie wymaga zatwierdzenia (Zarządzenie nr 48, § 8). Tak więc w Zarządzeniu nr 48 wprowadzona została nowa instytucja związana z zatwierdzeniem poziomu poszukiwań przez przełożonego. W poprzednim zarządzeniu kategorię zaginięcia nadawał policjant przyjmujący zawiadomienie a w przypadku wystąpienia sytuacji kontrowersyjnych rozstrzygał kierownik jednostki.

Jednostka Policji, która przyjęła zawiadomienie o zaginięciu osoby oraz dokonała rejestracji informacji o zaginięciu oraz o osobie zaginionej w Krajowym Systemie Informacji Policji (dalej KSIP), po akceptacji kierownika jednostki Policji lub osoby przez niego upoważnionej, może zmienić poziom poszukiwań na poziom:

- niższy — w ciągu 24 godzin od dokonania rejestracji informacji o osobie zaginionej w KSIP,
- wyższy — na każdym etapie prowadzonego poszukiwania w oparciu o nowe okoliczności lub ustalenia (Zarządzenie nr 48, § 8 ust. 8).

Zmiana poziomu poszukiwania wymaga sporządzenia zaakceptowanej przez kierownika jednostki Policji lub osoby przez niego upoważnionej notatki służbowej zawierającej uzasadnienie takiej zmiany. Jednostka Policji, która zgodnie z właściwością miejscową przejęła sprawę poszukiwania osoby zaginionej do prowadzenia, po dokonaniu analizy sprawy ma możliwość zmiany poziomu poszukiwania określonego przez jednostkę Policji przyjmującą zawiadomienie o zaginięciu osoby (Zarządzenie nr 48, § 8 ust. 9 i 10).

Nowe Zarządzenie utrzymuje w mocy definicję zaginięcia osoby zawartą w poprzednim Zarządzeniu nr 124. Poprzez zaginięcie prawodawca rozumie zaistnienie zdarzenia, uniemożliwiającego ustalenie miejsca pobytu osoby fizycznej, wymagające jej odnalezienia albo udzielenia pomocy w celu zapewnienia ochrony życia, zdrowia lub wolności (Zarządzenie nr 124, § 2 ust. 1 pkt 1, Zarządzenie nr 48, § 2 ust. 1 pkt 1). Wprowadzona została natomiast definicja osoby zaginionej. Jako osobę zaginioną uznano osobę, którą na skutek zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca jej pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony jej życia, zdrowia lub wolności. W Zarządzeniu nie znalazła się jednak precyzyjnie określona definicja osoby upraw-

nionej do zgłoszenia zaginięcia. O ile w Zarządzeniu 124 wymieniony został katalog osób uprawnionych, o tyle nowe przepisy nie definiują w sposób szczegółowy tego terminu. Prawodawca rozumie osobę uprawnioną jako tę, która zgłasza zaginięcie oraz jednoznacznie wskazuje okoliczności tego zdarzenia. Można więc przyjąć, że jest to każda osoba zaniepokojona losem członka rodziny, sąsiada czy też lokatora i potrafi w miarę precyzyjnie określić fakty towarzyszące jego zaginięciu (Zarządzenie nr 124, § 2 ust. 1 pkt 12, Zarządzenie nr 48, § 2 ust. 1 pkt 13).

Nowe regulacje prawne zmieniły również podejście do właściwości terytorialnej jednostki prowadzącej czynności poszukiwawcze. Dotychczas wykonywała je jednostka, na terenie której osoba zaginęła. Natomiast nowe regulacje prawne wskazują jako właściwą jednostkę Policji, na terenie której osoba zaginiona zamieszkiwała czyli prowadziła codzienne życie społeczne, rodzinne i towarzyskie, gromadziła rzeczy osobiste lub materialne, i nie zmieniała go wskutek dłuższego lub krótszego oddalenia się z niej. W przypadku trudności z ustaleniem miejsca zamieszkania, właściwą jednostką jest ta na terenie, której osoba zaginiona posiadała adres zameldowania na pobyt stały lub czasowy. W dalszej kolejności właściwość miejscową jednostki Policji ustala się według miejsca zaginięcia, ustalonego i jednoznacznie potwierdzonego na podstawie uzyskanych informacji i w którym osoba zaginiona przebywała bezpośrednio przed zaginięciem. Nie oznacza to wcale, że jednostka, na terenie której miało miejsce zdarzenie jest zwolniona z obowiązku wykonywania czynności zmierzających do odnalezienia osoby zaginionej. Wręcz przeciwnie, jest ona zobowiązana do wykonywania czynności poszukiwawczych do czasu ich formalnego przejęcia przez jednostkę Policji właściwą miejscowo (Zarządzenie nr 48, § 9).

Policja podejmuje poszukiwania osoby zaginionej niezwłocznie po otrzymaniu informacji o zaginięciu osoby. Zawiadomienie o zaginięciu osoby przyjmuje się od osoby uprawnionej bezpośrednio po otrzymaniu takiej informacji. Taka informacja może być przekazana drogą telefoniczną, mailową lub tradycyjną pocztą. Jednakże wówczas należy ją potwierdzić. Zawiadomienie o zaginięciu osoby jest obowiązany przyjąć dyżurny jednostki Policji lub wyznaczony przez niego policjant jednostki Policji, do której zgłosiła się osoba uprawniona.

Niezależnie od powyższych regulacji każdy pełniący służbę policjant, do którego zgłosi się osoba uprawniona, jest zobowiązany:

- przyjąć od osoby uprawnionej informację o zaginięciu osoby,
- niezwłocznie przekazać informację o zaginięciu osoby do dyżurnego najbliższej jednostki Policji oraz podjąć zarządzane przez niego czynności,
- sporządzić notatkę służbową z wykonanych czynności i przekazać ją dyżurnemu jednostki Policji (Zarządzenie nr 48, § 3 ust. 4).

Nie uległy natomiast zasadniczej zmianie sposób i zakres gromadzonych danych niezbędnych do ustalenia miejsca przebywania osoby zaginionej. Dane te są niezbędne do właściwego prowadzenia sprawy poszukiwawczej, a także przyspieszają i ułatwiają te procedury. Prawodawca stwierdził, że funkcjonariusz przyjmujący zawiadomienie powinien ustalić w szczególności: pełne dane personalne osoby zaginionej, cechy wyglądu zewnętrznego z uwzględnieniem znaków szczególnych, opis ubioru z uwzględnieniem znaków lub cech szczególnych poszczególnych elementów, opis przedmiotów

posiadanych w czasie zaginięcia, w tym numer telefonu komórkowego osoby zaginionej, miejsce i okoliczności zaginięcia, informacje o stanie zdrowia osoby zaginionej, w tym dane dotyczące upośledzeń fizycznych oraz psychicznych, nałogach oraz charakter nawyków i skłonności z uwzględnieniem prób samobójczych oraz innych zagrożeń dla bezpieczeństwa własnego i innych osób, rodzaj, czas trwania i skutki poprzednich oddaleń z miejsca pobytu, prawdopodobną przyczynę zaginięcia, w kontekście sytuacji rodzinnej, zawodowej, konfliktów, wypowiedzi, pozostawionych listów, adresy osób i instytucji, do których mogła udać się osoba zaginiona, rodzaj i zakres czynności poszukiwawczych podjętych dotychczas przez rodzinę, znajomych lub podmioty pozapolicyjne, informacje dotyczące opiekuna prawnego osoby zaginionej, w szczególności dane kontaktowe, jeżeli to możliwe, informacje dotyczące osoby uprawnionej do odbioru osoby zaginionej w przypadku wystąpienia takiej konieczności, nazwy kont internetowych portali społecznościowych, do których osoba zaginiona należała oraz kryteria umożliwiające uruchomienie Child Alert. Do zawiadomienia powinna być dołączona również fotografia osoby zaginionej (Zarządzenie nr 48, § 4).

Zarządzenie nr 48 przewiduje, że w przypadku, gdy na podstawie uzyskanych informacji zachodzi uzasadnione podejrzenie, że zaginiona osoba małoletnia, jest ofiarą przestępstwa związanego z pozbawieniem wolności lub jej życie, zdrowie jest bezpośrednio zagrożone, Policja może uruchomić system Child Alert. Alarm ten może zostać uruchomiony na każdym etapie prowadzonych poszukiwań, jeśli łącznie spełnione zostaną następujące przesłanki:

- osoba zaginiona w chwili zaginięcia nie ukończyła 18. roku życia,
- istnieje uzasadnione podejrzenie, że osoba małoletnia jest ofiarą przestępstwa związanego z pozbawieniem wolności lub jej życie, zdrowie jest bezpośrednio zagrożone,
- uzyskano pisemną zgodę, której wzór stanowi załącznik nr 6 do zarządzenia, od rodzica albo opiekuna prawnego zaginionej osoby małoletniej na rozpowszechnienie komunikatu, a w przypadku braku możliwości nawiązania kontaktu z rodzicem albo opiekunem prawnym uzyskano zgodę sądu rodzinnego,
- z posiadanych przez Policję informacji wynika, że rozpowszechnienie komunikatu może w realny sposób przyczynić się do odnalezienia małoletniej osoby zaginionej,
- uzyskane informacje są wystarczające do sporządzenia komunikatu.

Alarm uruchamiany jest na czas 12 godzin liczony od momentu rozesłania komunikatu o zaginionej osobie małoletniej. Uruchomienie Child Alertu następuje na wniosek kierownika jednostki Policji prowadzącej poszukiwania osoby zaginionej lub osoby przez niego wyznaczonej po uprzednim stwierdzeniu zaistnienia kryteriów do jego uruchomienia. Zatwierdzony wniosek przez kierownika jednostki Policji prowadzącej poszukiwania lub osobę przez niego wyznaczoną, przesyłany jest do Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych Komendy Głównej Policji (dalej CPOZ KGP), do wiadomości dyżurnego właściwej komendy wojewódzkiej Policji oraz rzecznika komendanta wojewódzkiego Policji. W razie konieczności należy również powiadomić właściwego miejscowo prokuratora. Kierownik jednostki Policji lub osoba przez niego upoważniona, w przypadku wystąpienia z wnioskiem o uruchomienie Child Alertu, zobowiązany jest do powołania sztabu dowodzenia w kierowanej jednostce Policji. Z kolei koordynator CPOZ KGP po otrzymaniu z jednostki Policji prowadzącej

poszukiwania wniosku o uruchomienie Child Alertu analizuje go i potwierdza telefonicznie bądź drogą elektroniczną informacje uzasadniające potrzebę jego wszczęcia, a następnie powiadamia kierownika komórki biura KGP właściwego do koordynacji poszukiwań osób zaginionych lub osobę przez niego wyznaczoną, który podejmuje decyzję o przygotowaniu komunikatu i uruchomieniu Child Alertu. Alarm ten stanowi wsparcia działań operacyjnych. Po jego uruchomieniu informacja o zaginięciu osoby małoletniej dociera do jak największego kręgu osób. Działania te realnie wspomagają czynności Policji zmierzające do odnalezienia osoby zaginionej (Zarządzenie nr 48, § 20, 21, 23, 24).

Jeżeli z treści przyjętego zawiadomienia lub otrzymanej informacji o zaginięciu osoby wynika, iż istnieje realna możliwość szybkiego odnalezienia osoby zaginionej, a zwłaszcza osoby małoletniej lub wymagającej opieki albo gdy zachodzi obawa bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia lub wolności tej osoby — dyżurny jednostki Policji zarządza czynności poszukiwawcze w niezbędnym zakresie i nadzoruje ich przebieg (Zarządzenie nr 48, § 3 ust. 1).

Przepisy policyjne mówią, że czynności poszukiwawcze podejmuje się niezwłocznie po otrzymaniu informacji o zaginięciu (Zarządzenie nr 48, § 3 ust. 1). Jednakże statystyki policyjne jednoznacznie stwierdzają, że po upływie siedemdziesięciu dwóch godzin od zaginięcia, szanse na odnalezienie żywej osoby przy realnym zagrożeniu życia znacznie maleją. Stąd też powtarzane i utrwalane w popularnych serialach i środkach masowego przekazu hasło, że Policja wszczyna poszukiwania osób po upływie dwudziestu czterech lub czterdziestu ośmiu godzin, może przyczynić się do tragicznych konsekwencji, a w efekcie do dramatu ludzkiego. „Podkreślić trzeba, że przy każdym zdarzeniu związanym z zagrożeniem życia, zdrowia lub wolności człowieka podjęte niezwłocznie i wykonane z należytą starannością czynności mogą zapobiec tragedii ludzkiej” (Wojnicz, 2015, s. 217).

Należy zauważyć, że przesłanką do zgłoszenia zaginięcia przestały być tak zwane porwania rodzicielskie, to jest zdarzenia, w wyniku których jedno z rodziców lub opiekunów prawnych posiadających władzę rodzicielską bez woli i wiedzy drugiego z nich, pod pretekstem krótkotrwałego pobytu wywozi lub zatrzymuje osobę małoletnią na stałe, pozbawiając tym samym drugiego rodzica lub opiekuna prawnego posiadającego władzę rodzicielską możliwości utrzymywania kontaktu z małoletnim w przysługującym mu zgodnie z prawem zakresie (Zarządzenie nr 48, § 2 ust. 1 pkt 5). W poprzednim dokumencie porwania rodzicielskie były kwalifikowane jako kategoria trzecia zaginięcia (Zarządzenie nr 124, § 2 ust. 1 pkt 4 lit. c).

Należy jednak podkreślić, że z dniem 27 sierpnia 2018 roku weszło w życie Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie przetwarzania informacji przez Policję. Przewiduje ono tryb gromadzenia i przetwarzania informacji, w tym danych osobowych, w zbiorach danych dotyczących następujących kategorii osób:

- wskazanych we wniosku złożonym na podstawie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r., które uprowadziły osobę podlegającą władzy rodzicielskiej lub pozostającą pod opieką lub które osobę tę zatrzymały lub ją ukrywają,

- zobowiązanych postanowieniem sądu o odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką do jego wykonania, w przypadkach gdy sąd lub inny uprawniony organ zwrócił się do Policji o ustalenie miejsca pobytu osoby podlegającej odebraniu na podstawie tego postanowienia,
- uprowadzonych lub zatrzymanych w rozumieniu konwencji haskiej z 1980 r. lub podlegających odebraniu na podstawie powyższego postanowienia.

Wejście w życie tego aktu prawnego oznacza, że Policja będzie prowadziła poszukiwania w zakresie porwań rodzicielskich, ale nie już w formie zgłoszenia zaginięcia przez uprawnionego opiekuna prawnego. W tym wypadku prowadzenie spraw dotyczących porwań rodzicielskich będzie wykonywane na polecenie właściwych organów wymiaru sprawiedliwości — sądu lub prokuratury. Konsekwencją tego aktu będzie zmiana nowych przepisów dotyczących poszukiwań osób.

Zarządzenie wymienia również okoliczności stanowiące przesłankę odstąpienia od przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu:

- odstępuje się od przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu osoby po upływie 5 lat od daty jej zaginięcia (Zarządzenie nr 48, § 3 ust. 3),
- jeżeli z treści przyjętego zawiadomienia o zaginięciu osoby lub dokonanych sprawdzeń wynika, że jest to kolejne zgłoszenie zaginięcia osoby pełnoletniej i nieubezwłasnowolnionej, po tym jak osoba ta będąc uprzednio zaginioną nie wyraziła zgody na ujawnienie osobie uprawnionej swojego aktualnego miejsca pobytu, składając pisemne oświadczenie, albo też miejsce pobytu osoby jest znane zgłaszającemu, a przekazane informacje nie wskazują na nowe okoliczności uzasadniające podejrzenie popełnienia przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności osoby zaginionej. Podejmuje się jedynie czynności sprawdzające w niezbędnym zakresie, które dokumentuje się w formie notatki służbowej bez rejestrowania osoby jako zaginionej w KSIP (Zarządzenie nr 48, § 5 ust. 7),
- osoba zaginiona jest już zarejestrowana w KSIP przez inną jednostkę Policji na terenie kraju,
- w przypadku gdy osobą zaginioną jest obcokrajowiec zarejestrowany jest w Systemie Informacyjnym Schengen lub w bazie danych Interpolu jako zaginiony,
- jeżeli z treści uzyskanych informacji o zaginięciu osoby wynika, iż mogła zostać uprowadzona lub pozbawiona wolności w celu wymuszenia okupu, odstępuje się od przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu osoby, a dalsze czynności wykonuje właściwa komórka służby śledczej na podstawie odrębnych przepisów (Zarządzenie nr 48, § 3 ust. 10).

W Zarządzeniu nr 48 została również poruszona kwestia zakończenia sprawy poszukiwawczej. Zakończenie poszukiwania osoby zaginionej następuje, gdy:

- odnaleziono osobę zaginioną lub jej zwłoki, przy czym przez odnalezienie osoby należy rozumieć nawiązanie z nią bezpośredniego osobistego kontaktu przez policjanta lub funkcjonariusza innych służb, a w przypadku odnalezienia osoby zaginionej za granicą nawiązanie z nią bezpośredniego osobistego kontaktu przez policjanta lub pracownika właściwego przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej albo uzyskania od zagranicznych władz informacji o odnalezieniu osoby,
- ustalono miejsce pobytu osoby zaginionej,

- osoba zaginiona powróciła do miejsca zamieszkania,
- odnaleziona, pełnoletnia i nieubezpieczona osoba zaginiona nie wyraziła zgody na ujawnienie osobie uprawnionej swojego aktualnego miejsca pobytu oraz złożyła pisemne oświadczenie,
- osoba uprawniona, która zawiadomiła Policję o zaginięciu osoby, odwołała poszukiwania z uwagi na fakt nawiązania kontaktu z osobą zaginioną, a zgromadzone w sprawie informacje nie wskazują na potrzebę dalszego prowadzenia poszukiwań,
- ustalono, że poszukiwany obcokrajowiec opuścił terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poinformowano o tym fakcie biuro KGP właściwe do koordynowania poszukiwań międzynarodowych,
- w ciągu 72 godzin od dokonania rejestracji poszukiwania osoby zaginionej w KSIP, stwierdzono błędne dokonanie rejestracji oraz uzyskano decyzję o zakończeniu poszukiwań zatwierdzoną przez kierownika komórki nadrzędnej jednostki Policji właściwej do nadzoru nad poszukiwaniem osób zaginionych lub osoby przez niego upoważnionej,
- uzyskano informacje o uznaniu przez sąd osoby zaginionej za zmarłą lub o stwierdzeniu przez sąd zgonu tej osoby,
- osoba zaginiona ukończyłaby 100 lat, a czynności poszukiwawcze prowadzone były przez okres co najmniej 10 lat,
- upłynęło co najmniej 25 lat od daty zakończenia czynności poszukiwawczych dotyczących osoby zaginionej i przekazania teczek poszukiwania do archiwum wraz z usunięciem informacji dotyczących osoby zaginionej z KSIP (Zarządzenie nr 48, § 29).

W porównaniu do Zarządzenia nr 124 rozszerzono katalog przesłanek będących podstawą zakończenia poszukiwań osób zaginionych. Przede wszystkim prawodawca zauważył wzrastającą mobilność ludzką. W związku z powyższym pojawił się zapis o zakończeniu poszukiwań cudzoziemców w przypadku udokumentowanego przekroczenia przez niego granicy Rzeczypospolitej. Ponadto wprowadzono również zapis o eliminacji z baz danych Policji błędnie przyjętych zawiadomień o zaginięciu osoby. W tym przypadku prawodawca przewidział termin 72 godzin. Nowym rozwiązaniem jest przesłanka ukończenia wieku stu lat przez osobę zaginioną jako powód zakończenia poszukiwań, o ile czynności poszukiwawcze były prowadzone wcześniej co najmniej dziesięć lat. Wszystkie te przepisy powodują usprawnienie pracy właściwego funkcjonariusza i powodują, że jest ona bardziej ukierunkowana na efektywne prowadzenie bieżących spraw poszukiwawczych.

Uregulowana została również kwestia procedury związanej z zawieszeniem czynności poszukiwawczych za osobą zaginioną. Czynności dotyczące poszukiwania osoby zaginionej kończy się, a materiały z wykonanych czynności zgromadzone w teście poszukiwań przekazuje do archiwum w przypadku, gdy:

- upłynęło 5 lat od dnia przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu osoby pełnoletniej,
- upłynęło 5 lat od dnia, w którym zaginiona osoba małoletnia osiągnęłaby pełnoletniość (Zarządzenie nr 48, § 30 ust. 1).

Zakończenie czynności poszukiwawczych dotyczących osoby zaginionej nie powoduje usunięcia danych o osobie zaginionej z KSIP. Policjant, który dokonuje

wylegitymowania osoby zaginionej okresie „zawieszenia wykonywania czynności poszukiwanych”, nadal posiada wiedzę o tym, że osoba ta posiada w bazach policyjnych status osoby zaginionej.

Poszukiwania opiekuńcze

Zarządzenie nr 48 objęło również swoim zakresem kwestię poszukiwań opiekuńczych. Należy podkreślić, że materia ta nie była przedmiotem regulacji w Zarządzeniu nr 124. Poszukiwania opiekuńcze funkcjonowały na płaszczyźnie zarządzenia nr pf 670/11 Komendanta Głównego Policji w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwań osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości (Zarządzenia nr pf 670/11). W nowym porządku prawnym poszukiwania opiekuńcze połączyły dwie poprzednie instytucje:

- poszukiwań na podstawie decyzji sądu rodzinnego,
- poszukiwania osób zaginionych zakwalifikowanych do byleż kategorii trzeciej.

Poszukiwania opiekuńcze prowadzi się w celu ustalenia miejsca pobytu osoby małoletniej lub nieletniej oraz zapewnienia jej opieki lub pieczy zastępczej albo umieszczenia w placówce wskazanej przez sąd rodzinny (Zarządzenie nr 48, § 33 ust. 1 pkt 2).

Dokumentami stanowiącymi podstawę prawną do wszczęcia poszukiwań opiekuńczych i rejestracji w KSIP są:

- decyzja sądu rodzinnego o umieszczeniu nieletniego w schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym lub innej wskazanej placówce, zawierająca zlecenie lub polecenie wydane na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (ustawa psn),
- zawiadomienie o samowolnym oddaleniu się osoby nieletniej ze schroniska dla nieletnich lub zakładu poprawczego albo innej placówki, w której nieletni był umieszczony na mocy decyzji sądu rodzinnego albo o niepowrocie nieletniego tam przebywającego z przepustki lub urlopu w wyznaczonym terminie,
- zawiadomienie o samowolnym oddaleniu się osoby małoletniej w wieku od 14 lat oddalającej się z domu rodzinnego, placówki opiekuńczo wychowawczej, młodzieżowego ośrodka socjoterapii lub innej tego typu placówki zapewniającej opiekę (Zarządzenie nr 48, § 31).

Przyjmujący zawiadomienie o samowolnym oddaleniu się osoby małoletniej lub nieletniej jest zobowiązany do niezwłocznego sprawdzenia informacji o tej osobie w KSIP. W przypadku ustalenia, że informacje o osobie małoletniej lub nieletniej są przetwarzane w KSIP w formie rejestracji poszukiwania osoby dokonanej przez inną jednostkę Policji, odstępuje się od przyjęcia zawiadomienia o jej samowolnym oddaleniu się. W przypadku ustalenia, że osoba małoletnia lub nieletnia będąca obywatelem innego państwa, jest zarejestrowana w SIS oraz w bazie danych Interpol jako poszukiwana odstępuje się od przyjęcia zawiadomienia o jej samowolnym oddaleniu się (Zarządzenie nr 48, § 33).

Poszukiwania opiekuńcze prowadzone na podstawie decyzji sądu rodzinnego prowadzi jednostka Policji właściwa miejscowo dla ostatniego miejsca zameldowania nieletniego przed umieszczeniem go w placówce albo ośrodku. W pozostałych przypadkach poszukiwania na podstawie wymienionej w punkcie drugim i trzecim

prowadzi jednostka Policji właściwa miejscowo dla ostatniego miejsca zameldowania nieletniego przed umieszczeniem go w placówce albo ośrodku. Poszukiwania przez pierwsze siedem dni od zgłoszenia zawiadomienia o samowolnym oddaleniu się osoby małoletniej lub nieletniej prowadzi jednostka Policji, z terenu której osoba samowolnie się oddaliła lub dokąd nie powróciła z przepustki. Policjant prowadzący poszukiwanie opiekuńcze po 7 dniach od zgłoszenia zawiadomienia o samowolnym oddaleniu się osoby małoletniej lub nieletniej sporządza analizę wykonanych czynności, którą wraz z materiałami sprawy przekazuje do jednostki Policji właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby małoletniej lub nieletniej przed umieszczeniem jej w placówce albo ośrodku w celu dalszego prowadzenia poszukiwań. Do czasu przejęcia sprawy poszukiwań opiekuńczych wszczętych na podstawie zawiadomienia o samowolnym oddaleniu się osoby małoletniej lub nieletniej przez jednostkę Policji właściwą ze względu na miejsce zamieszkania tej osoby przed umieszczeniem jej w placówce albo ośrodku sprawę prowadzi jednostka Policji, która wszczęła poszukiwania opiekuńcze (Zarządzenie nr 48, § 35).

Poszukiwania opiekuńcze prowadzą wyznaczeni przez kierownika jednostki Policji policjanci komórek organizacyjnych do spraw nieletnich i patologii, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach inni wyznaczeni policjanci. Tak więc poszukiwania należą do właściwości pionu prewencji. W komórkach organizacyjnych Policji do spraw nieletnich prowadzi się ewidencję poszukiwań opiekuńczych (Zarządzenie nr 48, § 36).

Prawodawca określił sytuacje, w których należy zakończyć poszukiwania opiekuńcze. W przypadku poszukiwań wszczętych na podstawie decyzji sądu rodzinnego zakończenie sprawy następuje wówczas, gdy:

- wykonano dyspozycje organu poszukującego określone w dokumencie stanowiącym podstawę prawną poszukiwań,
- uprawniony organ poszukujący odwołał dyspozycje zawarte w dokumencie stanowiącym podstawę prawną poszukiwań,
- odnaleziono zwłoki osoby nieletniej (Zarządzenie nr 48, § 40).

W przypadku zgłoszenia zawiadomienia o samowolnym oddaleniu się osoby małoletniej lub nieletniej zakończenie poszukiwań następuje wówczas gdy:

- odnaleziono osobę małoletnią lub nieletnią i zapewniono jej opiekę lub pieczę zastępczą,
- ustalono miejsce pobytu osoby małoletniej lub nieletniej,
- ustalono, że osoba małoletnia lub nieletnia będąca obcokrajowcem opuściła terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poinformowano o tym fakcie biuro KGP właściwe do koordynowania poszukiwań międzynarodowych,
- odnaleziono zwłoki osoby małoletniej lub nieletniej,
- upłynął rok od momentu przyjęcia zawiadomienia o samowolnym oddaleniu się osoby małoletniej lub nieletniej, a poszukiwanie osoby zostało przekwalifikowane na poszukiwanie osoby zaginionej poziomu III prowadzone przez komórkę organizacyjną do spraw prowadzenia poszukiwań osób zaginionych,
- osoba uprawniona, która zawiadomiła Policję o samowolnym oddaleniu się osoby małoletniej lub nieletniej z placówki, poinformuje o skreśleniu osoby z ewidencji tej placówki (Zarządzenie nr 48, § 40).

Zakończenie

Wejście w życie Zarządzenia nr 48 dotyczącego poszukiwań osób zaginionych niewątpliwie było efektem zmian społecznych, prawnych, technologicznych, ale także zmian organizacyjnych w samej Policji. Wiązało się ono z uzyskaniem przez Policję nowych uprawnień, chociażby w zakresie prowadzenia bazy DNA, której zasoby wykorzystuje się między innymi do celów identyfikacyjnych w przypadku ujawnienia NN zwłok.

Niewątpliwie należy podkreślić, że aktualne przepisy stanowią próbę uporządkowania procedur policyjnych w tak szerokiej i skomplikowanej dziedzinie jaką są poszukiwania osób zaginionych. Nowym rozwiązaniem jest wprowadzenie innej kwalifikacji zaginięć. W starym systemie kwalifikacja była oparta na kryterium osobowym, natomiast obecne przepisy uzależniają nadanie poziomu poszukiwań od stopnia zagrożenia życia, zdrowia lub wolności. Zmieniona została również właściwość miejscowa jednostki prowadzącej poszukiwania za osobą zaginioną. Przyjęto tutaj jako podstawową przesłankę miejsca zamieszkania, w dalszej kolejność adresu zameldowania, a na samym końcu właściwość ustaloną według miejsca zaistnienia zdarzenia. Bardzo ważnym wydaje się również przyjęcie możliwości ogłoszenia alarmu dla jednostki w przypadku zaginięcia poziomu pierwszego.

Niezależnie od zmian jakie zostały wprowadzone nowymi przepisami, należy podkreślić, że Zarządzenie nr 48 jest znacznym argumentem na rzecz tego, iż zjawisko zaginięć stanowi bardzo ważny i istotny element funkcjonowania Policji. W 2013 roku poszukiwania osób zaginionych zostały podniesione do rangi jednego z priorytetów Komendy Głównej Policji. Oznacza to, że zaginięcia osób są bardzo poważnie traktowane przez hierarchiczne struktury Policji.

Bibliografia

- Fundacja Itaka. *Dlaczego ludzie giną bez wieści?* Pobrane z: <http://www.zaginieni.pl/jak-pomagamy/poszukiwanie-zaginionych/o-problemie-zaginiec/dlaczego-ludzie-gina-bez-wiesci/>.
Policja Statystyka. *Zaginieni*. Pobrane z: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zaginieni/50885,Zaginieni.html>.
Wojnicz, P. (2015). Zaginięcia osób — charakterystyka zjawiska na przykładzie działań wybranej jednostki Policji. W: M. Fierek, J.J. Mrozek (red.), *Meandry nauk społecznych*. Gdańsk: Wydawnictwo GSW.

Akty prawne

- Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1995 r. poz. 528 oraz z 1999 r. poz. 1085).
Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie przetwarzania informacji przez Policję z dnia 23 sierpnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1636).
Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 1982 r. nr 35 poz. 228).
Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 2067 z późn. zm.).
Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 77).

Zarządzenie nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanych zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz. Urz. KGP z 2012 r. poz. 29).

Zarządzenie nr pf 670/11 Komendanta Głównego Policji z dnia 7 czerwca 2011 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwań osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości (poufne, nieopublikowane).

Change of legal regulations concerning the search of missing persons

Abstract

The disappearance of people is a very important social problem. Knowledge about this subject is general. The Police help in finding missing persons. The Police adjust their procedures to current needs. The new rules on the search for missing persons apply from 1 July 2018.

Keywords: missing person, a minor, Police.

